

Betreft: Internetconsultatie Wet bestemming lichamen van overledenen

Vanuit mijn ervaring in zowel de notariële praktijk als in de uitvaartsector, wil ik graag enige opmerkingen plaatsen bij het voorstel. Het gaat mij erom dat het proces rondom de uitvaart wordt verbeterd, waardoor conflicten tussen (zelfbenoemde) belanghebbenden worden vermeden. Deze conflicten brengen emotionele en psychische schade toe, die nog jaren na de uitvaart doorwerken.

Een onderscheid moet worden gemaakt tussen overledenen die wel en die niet hun uitvaartwensen hebben opgeschreven, al dan niet in een notariële akte.

Indien de uitvaartwensen zijn opgenomen in een testament is het belangrijk dat dat deel van het testament snel wordt geopend en de opening niet wordt vertraagd door de termijn van artikel 49a Wet op het notarisambt (Wna).

Een aparte (notariële) akte met uitvaartwensen (artikel 5.2. van het wetsvoorstel) zou moeten kunnen worden ingeschreven in het Centraal testamentenregister. Dat verhoogt de kans dat deze wensen op tijd duidelijk worden. Wettelijk moet worden vastgelegd dat voor deze akte (en voor een uittreksel van het testament dat enkel de uitvaartwensen van de overledene bevat) niet de termijn van artikel 49a Wna geldt.

De termijn van 49a Wna kan vervolgens worden verlengd tot na de bestemming van het lichaam. De termijn van 49a Wna was voorheen gelijk aan de termijn van de uitvaart (tot Wet van 12 juni 2009, houdende wijziging van de Wet op de lijkbezorging). Die laatste termijn wordt in dit voorstel (nogmaals) verlengd; de termijn in de Wna niet, terwijl de overledene regelmatig wil regelen dat het testament pas na de uitvaart mag worden geopend. Het gelijktrekken van de termijnen van de 49a Wna en 5.2 van dit wetsvoorstel is daarom aan te bevelen.

In het kader van de rechtszekerheid is het wenselijk eenduidig te zijn in degene die de lead heeft bij het regelen van een uitvaart. Het voorstel gaat uit van drie verschillende personen, namelijk degene die verlof heeft aangevraagd, degene die opdracht heeft gegeven voor de crematie of hydrolyse, en een nabestaande (enkelvoud). Daar waar nabestaanden geschillen hebben, worden regelmatig kort gedingen gevoerd om besluiten over de uitvaart uit te lokken.

2.3.2 concept MvT "Overwogen is om in dit wetsvoorstel te regelen dat een persoon bij leven een ander kan aanwijzen die de bestemming van het lichaam van de aanwijzende persoon na diens overlijden op zich neemt en dat deze aangewezen persoon voorrang heeft bij het verlof voor het bestemmen van de overledene. Gedachte hierbij was dat hiermee de wens van de overledene verder beschermd kon worden. Hiervan is echter afgezien. Ook in dit wetsvoorstel wordt het aan de nabestaanden overgelaten wie de bestemming van een overledene op zich neemt, omdat dit een private aangelegenheid is. Nabestaanden kunnen zelf het best beoordelen wie van hen in de periode na het overlijden het beste in staat is (of zijn) om in de bestemming van de overledene te voorzien volgens de wens of vermoedelijke wens van overledene. De persoon die ooit door overledene gevraagd is om de bestemming van de overledene op zich te nemen kan bovendien inmiddels zelf niet meer in leven zijn, niet goed meer bij machte zijn om dit op zich te nemen of dit inmiddels niet meer willen."

Dat de aangewezen persoon het niet wil, of niet meer in leven is, verhoudt zich slecht met de geldende wijze van benoeming van een executeur-testamentair. In een testament kan een executeur worden benoemd zonder dat deze (vooraf) is gevraagd of deze dat wel wil, en bij overlijden nog steeds wil en nog daartoe in staat is.

Dat zou er toch voor pleiten toch aan de overledene de mogelijkheid te geven bij leven een persoon aan te wijzen, aan wie het verzorgen van de uitvaart primair wordt toevertrouwd.

Daarom wordt voorgesteld dat indien de overledene bij leven in zijn verklaring over de uitvaartwensen iemand heeft aangewezen die de bestemming van het lichaam op zich zou moeten nemen en deze die opdracht tijdig aanvaardt, het verlot tot bestemming van het lichaam aan deze persoon moet worden overgedragen, teneinde de wens van de overledene zoveel mogelijk uit te voeren. Het is ook deze persoon die primair het besluit zou moeten nemen over de bestemming van de as (of vaste stof bij hydrolyse). Dit geeft meer duidelijkheid dan de in artikel 6 van het voorstel gebruikte woorden: *“door de persoon die het in het artikel 23 bedoelde verlot aanvraagt of degene die redelijkerwijs geacht kan worden in zijn plaats te zijn getreden.”* Bovendien is het zo dat zeer regelmatig het niet een familielid is die opdracht geeft voor een crematie.

Indien er niemand wordt aangewezen of deze de benoeming niet wil of kan aanvaarden, zouden de nabestaanden besluiten moeten kunnen nemen over de wijze van bestemming van het lichaam.

In deze wet is de term “nabestaande” echter niet verder gedefinieerd. In andere wetten worden van elkaar zeer afwijkende definities gehanteerd (b.v. ANW – Rv – Wkkgz), zodat onduidelijk blijft wie als nabestaande op grond van deze wet zal hebben te gelden. Gesuggereerd wordt dat wordt aangesloten bij de definitie van artikel 11 lid 1 van de Wet op de orgaandonatie. Deze volgorde kan in dit wetsvoorstel worden overgenomen.

Tenslotte buiten het kader van dit specifieke wetsvoorstel, maar wel in dezelfde context, zou het wenselijk zijn dat de belastingdienst op basis van de Suwi- en BRP-gegevens bepaalt of een aangifte erfbelasting gedaan moet worden of dat de erfgenamen daarvan kunnen worden vrijgesteld. Daarnaast zou het mogelijk moeten zijn dat de aangifte inkomstenbelasting van de overledene, direct na het overlijden kan worden gedaan. De afhandeling van nalatenschappen lopen erg veel vertraging op doordat de afhandeling van deze twee belastingen zo lang op zich laat wachten, hetgeen leidt tot onbegrip van de nabestaande ten opzicht van de “trage” executeur of notaris. Bovendien werkt de vertraging ook emotioneel belastend voor de nabestaanden.